

מדינת ישראל

משרד הרווחה

מרכז

משרד החינוך

המועצות האזוריות

האגף לנוער
האגף לשירותים
חברתיים
ואישיים
השירות לילד
ולנער

האגף לנוער
צעירים ושירותי
תקנון השירות
למתבגרים
צעירים וצעירות

האגף
החברתי
קהילתי

היחידה
לחינוך
חברתי
קהילתי

תוכנית להב"ה

למען הנוער בסיכון במרחב הכפרי

מבוא

תוכנית להב"ה - למען הנוער במרחב הכפרי

המרחב הכפרי מונה 54 מועצות אזוריות הפרוסות מהצפון ועד הדרום, ובו ישובים כפריים, מושבים, קיבוצים, וישובים קהילתיים. תמורות ושינויים רבים חלו בקהילות אלו על רקע תהליכי הרחבה ושינויים במבנה הדמוגרפי של היישובים ושל המועצות. נוצרה מציאות חדשה, בה גדלים ומתחנכים בני הנוער. על מציאות זו נדרשים אנו לתת את הדעת ובתוכה עלינו לפעול. באמצע שנות ה-2000 קיבלה על עצמה מדינת ישראל את החובה והאחריות לפתח תוכניות מניעה וטיפול לנוער בסיכון. כיום, ברור כי בעולם הגלובלי והמשתנה, כל נער ונערה יכולים למצוא את עצמם מתמודדים עם ומול התנהגות סיכונית של עצמם או של אחרים בכל מרחב חייהם: בבית הספר, בקבוצת השווים, בבית המשפחה ובמדיה.

בעוד שבעיר, לבני הנוער בסיכון ישנה האפשרות להתחבר לקהילות דומות שהן חלק מהסביבה. ביישוב הכפרי הקהילה היא קטנה ומצומצמת. תיוג וסטיגמה יכולים ללוות נער לאורך כל גיל ההתבגרות ולהפוך את הבית והקהילה שלו למקום מנוכר ולא תומך. זהו גם היתרון של המרחב הכפרי, המאפשר מעטפת וסולידריות קהילתית יחסית גבוהה כלפי החברים.

תוכנית להב"ה באה לענות על הדרישה להתמודדות חינוכית וטיפולית, מתוך תפיסה שמותאמת לייחודיות המרחב הכפרי, על יתרונותיו וקשייו, ולצרכי הקהילה בו.

מהלך של שיתוף בין משרדי עומד ביסודה של התוכנית: למלאכה חברו מרכז המועצות האזוריות, משרד החינוך - באמצעות מנהל חברה ונוער והמנהל לחינוך התיישבותי, משרד הרווחה והשירותים חברתיים - באמצעות שרות מתבגרים באגף תקון ושרות ילד ונוער, בלוי ותמיכה של הג'וינט - אשלים.

השותפות הייחודית מאפשרת לתוכנית להב"ה להוות מענה מערכתי ושלם המקיף את הנער לאורך כל שעות היום: בבית, ביישוב, בבית הספר ובפעילות אחר הצהריים והערב. הרעיון הוא להתבונן על עולם הצרכים של הנער ולבנות עבורו את תוכנית ההתערבות המותאמת לו תוך שימוש בכלים חינוכיים בלתי פורמאליים וכלים טיפוליים בסינרגיה. ייחוד נוסף של התוכנית הוא בצוות המוביל הפועל בכל מועצה אזורית ומורכב מרכז ומעו"ס להב"ה. המקצועיות והידע שמביא כל אחד מהם יוצרת השלמה לצרכי הנער והנערה.

לאחר פעילות אינטנסיבית בשטח, השתכללה והתעצבה התוכנית, ותחושת הרלוונטיות שלה גדולה מתמיד לנוער במרחב הכפרי בכלל ולנוער בסיכון בפרט. לא בכדי צורפה תוכנית להב"ה אל "התוכנית הלאומית לילדים ולנוער בסיכון". בעזרת התוכנית הלאומית נוכל לאפשר את הרחבת הפעילות למועצות נוספות. החוברת שלפניכם מפרטת את העקרונות ותהליכי העבודה של התוכנית. אנו תקווה שחוברת זו תלווה את העשייה בתוכנית ואף תשמש השראה למועצות שטרם פועלות במסגרת להב"ה.

דינה שלום	נעמי אבוטבול	ישראל נדיבי	רינת חכים	דוד שטרית	ענת זמל
אגף תקון	אגף ילד ונוער	מנכ"ל ממ"א	מנהלת תחום חברה וקהילה	מנהל חברה ונוער	המנהל לחינוך התיישבותי
משרד הרווחה ושירותים חברתיים		מרכז המועצות האזוריות		משרד החינוך	

תוכנית להב"ה

למען הנוער בסיכון במרחב הכפרי

נוער בסיכון במגזר הכפרי - רקע כללי

המרחב הכפרי

יישובי המרחב הכפרי, הכוללים מושבים, כפרים, קיבוצים ויישובים הקהילתיים, מאוגדים ב-54 מועצות אזוריות.

בשלושת העשורים האחרונים התחוללו במועצות האזוריות שינויים חברתיים וכלכליים מרחיקי לכת, אשר שינו את המבנה החברתי המוכר:

- הרחבת היישובים וקליטת משפחות חדשות.
- הפרטה של שירותי החינוך והשירותים החברתיים.

מציאות חדשה זו, הביאה להתערערות החוסן הקהילתי: השפעת הקהילות על חיי הפרט, התא המשפחתי והניהול הכלכלי צומצמו.

תהליכים אלו משפיעים באופן ישיר גם על התנהגות בני נוער בכלל והנוער בסיכון בפרט.

עוד המייחד את המרחב הכפרי ומשפיע על אורח החיים ועל מתן השירותים לאוכלוסייה בכלל ולנוער בסיכון בפרט הוא:

- דמוגרפייה- שכבות גיל קטנות בחלק מהיישובים במועצה.
- פיזור גיאוגרפי- מרחק בין המרכז המועצתי בו מוכזים השירותים העיקריים ליישובים הפזורים ברחבי המועצה.
- עדין קיימת התרבות של הימנעות מפנייה לגורמי חוץ תוך ניסיון לפתור בעיות בתוך הקהילה הקטנה.

המציאות החדשה ומאפייני הבסיס של המרחב הכפרי, מצביים אתגר ייחודי בהתמודדות עם בני הנוער בסיכון ופיתוח מענים עבורם.

נוער בסיכון

במדינת ישראל מוגדר נוער בסיכון כבני נוער החיים במצבים המסכנים אותם, במשפחתם ובסביבתם, וכתוצאה ממצבים אלו נפגעה יכולתם לממש את זכויותיהם בשישה תחומי חיים עיקריים שנקבעו באמנה הבינלאומית לזכויות הילד.

הגדרה זו, מקובלת על חמישה משרדי הממשלה השותפים לתוכנית הלאומית:

- קיום פיזי, בריאות והתפתחות
- השתייכות למשפחה
- למידה ורכישת מיומנויות
- רווחה ובריאות רגשית
- השתייכות והשתתפות חברתית
- הגנה מפני אחרים ומפני התנהגויות שלהם המסכנות את עצמם

יחודיות תוכנית להב"ה

תוכנית להב"ה הינה תוכנית ייחודית, הבאה לתת מענה למועצות וּבמועצות האזוריות, מתוך תפיסה והבנה כי למרחב הכפרי מאפיינים ייחודיים, הדורשים התייחסות.

להב"ה שמה דגש על ניהול השותפות בין כל הגורמים העוסקים בנוער בהובלת מ' החינוך והרווחה. איגום משאבים יקדם את הפרט בקהילה ויחזק את רמת הקהילתיות תוך הבניית תחושת שייכות ומוגנות (קהילה משגיחה).

נער במצב סיכון במרחב הכפרי ממשיך להיות חלק בלתי-נפרד מן הקהילה ביישוב שלו. הוא ממשיך להשתתף בפעילות בלתי-פורמלית, ולקיים קשר עם קבוצת השווים שלו ביישוב-חברת הנוער.

תוכנית להב"ה מכוונת לראיה מערכתית של נערה/ה בוקר עד ערב.

הפריסה הגיאוגרפית הנרחבת, והחלוקה ליישובים רבים, לעיתים שונים בצביונם, מגדילות את החשש שהגורמים הרלוונטיים לא יאתרו את כל בני הנוער בסיכון, וכי בני הנוער הללו ייעלמו מעיניהם.

רציונאל התוכנית

תוכנית להבייה – למען הנוער בסיכון במרחב הכפרי, קמה על רקע הצרכים הייחודיים של נוער במרחב הכפרי.

התוכנית מציעה מודל עבודה בין-משרדי ייחודי, בו שותפים משרד החינוך ומשרד הרווחה, הנותן מענה לטיפול בבני נוער בסיכון ובהוריהם במועצות האזוריות.

הנחות היסוד של התוכנית :

1. בני נוער בסיכון והוריהם זקוקים לפעולה משולבת של גורמי החינוך והרווחה. שיתוף פעולה זה, חיוני כדי לספק לבני הנוער מענה מיטבי.
2. מענה מיטיבי לבני נוער בסיכון במרחב הכפרי צריך להתבסס על שילוב של בני הנוער במסגרות הקהילתיות הקיימות ביישוב ובמועצה ו/או ליצור למענם מענה חדש.

מטרת העל :

קידום בני נוער על הרצף הסיכוני באמצעות יצירת מארג שתפני מקצועי עם כלל גורמי הרשות.

יעדים :

1. צמצום התנהגויות הסיכון בקרב בני הנוער המשולבים בתוכנית.
2. שילוב בני הנוער המשתייכים לתוכנית אל המסגרות הקיימות בקהילה: בית ספר, מועדון הנוער, חוגים ו/או במסגרות שיפתחו כחלק ממעני התוכנית.
3. שילוב במסגרות קידום נוער או במסגרות חוץ ביתיות של בני נוער איכותי שאינם יכולים להשתלב במסגרות הקהילתיות במועצה.

אוכלוסיות היעד :

1. כלל בני הנוער המשתייכים אל המועצה האזורית.
2. בני נוער המוגדרים כבני נוער בסיכון במועצה האזורית.
3. הורים במועצה האזורית.

אופן פעולה :

- איתור בני הנוער בסיכון במועצה באמצעות מיפוי ואמצעים נוספים.
- גיוס כלל המשאבים הקיימים במועצה ובקהילה לטובת בני הנוער בסיכון.
- פיתוח מענים חדשים הנדרשים לבני הנוער במועצה לאור המידע שנצבר: מענים למניעת התנהגויות סיכון לכלל בני הנוער במועצה ולהוריהם, מענים טיפוליים וחינוכיים, אישיים או וקבוצתיים לבני הנוער בסיכון.
- יפותחו מענים מבלי לנתק או להפריד את בני הנוער בסיכון מקבוצת השווים שלהם במועצה.

תקציב:

תקציב התוכנית עבור פעילות להב"ה במועצה האזורית נוצר מתוך מאיגום משאבים של משרד החינוך, משרד הרווחה, והמועצה עצמה.

התקציב מיועד עבור:

- משרת רכז להב"ה תוכנית בהיקף של 50% משרה.
- משרת של עו"ס להב"ה לתוכנית בהיקף של 50% משרה.
- התערבויות קבוצתיות- חברתיות.
- התערבות טיפולית פרטנית וקבוצתית.

*המועצה משתתפת במימון כל המרכיבים.

עקרונות יסוד לפעולת תוכנית להב"ה

עבודה מערכתית

ההנחה היא שעבודה מערכתית, המקיפה את בני הנוער בכל מעגלי חייהם, מבוקר ועד לילה, תוכל לספק לבני הנוער מענה הוליסטי ומותאם. מכאן נובע הצורך בחיבור בין יחידות הנוער החינוך והרווחה ברשות וחיבור פעילות בבתי הספר לפעילות אחר הצהריים במסגרות החינוכיות והקהילתיות.

לאור הנחה זאת, פועלת המועצה במספר תחומים:

- וועדת היגוי מועצתיות המורכבת מנציגי כלל המחלקות הרלוונטיות.
- עבודה בשותפות רכז התוכנית המגיע מתחום החינוך ועו"ס התוכנית המגיע מהתחום הטיפולי.
- עבודה עם הורי המתבגרים.
- עבודה עם בתי הספר כזירה משמעותית בחייהם של בני נוער.
- עבודה עם אנשי מפתח בקהילות (שוטר קהילתי, מתמידים, ועדות הנוער וכו')

עבודה רב-מקצועית

ההנחה היא שתפיסות מקצועיות מגוונות המיוצגות על ידי אנשי המקצוע השונים, נחוצות לקידום הנוער בסיכון.

התוכנית מאפשרת ומזמנת מפגש בין: החינוך הבלתי-פורמלי, חינוך הפורמלי, ותפיסות גורמי הרווחה לסוגיהם ובעלי התפקיד המייצגים אותן.

לאור הנחה זו:

- חשיבה ופעולה משלימה של מדריך הנוער הבוגר עם העובד הסוציאלי על צרכי בני הנוער והטיפול בהם.
- פיתוח תוכניות פרטניות המשלבות ונוגעות בו זמנית בצורך הטיפולי, החינוכי והחברתי של בני הנוער.
- פעולת התוכנית בזירת בית הספר ועבודה פרטנית משולבת של מחנכים יועצים עם צוות התוכנית.

שיתופי הפעולה הרב-מקצועיים הם מקור כוחה של התוכנית ותורמים רבות להצלחתה.
שיתופי פעולה אלו הם כרוכים באתגרים ובמורכבות. נדרש מאמץ מצד כל מרכיבי התוכנית לשימור השותפות.

שימוש במשאבים קיימים בקהילה ורתימתם לפעולה בתחום:
ההנחה היא שיש לגייס תשתיות וכוחות קיימים במועצה ולרתום אותם לעשייה בתחום של בני נוער בסיכון:

בכל מועצה בתוכנית יש לעשות שימוש בתשתיות הבאות:

- מערך חינוך בלתי פורמלי- מדריכי הנוער ביישובים, ובעלי תפקידים במחלקת הנוער.
- מחלקת רווחה- עו"ס יישובי, שירותים במטה המחלקה.
- מערך החינוך הפורמלי- מחנכים, מורים, יועצים ומנהלים.
- הורים.
- קהילות- ועד מקומי, מזכיר היישוב, רב"ש ועדת החינוך והנוער.

התוכנית ממפה מאפיינים קהילתיים רלוונטיים לעבודה עם בני נוער בסיכון, כגון עוצמות קהילתיות או אירועים ופעילויות המתקיימים בקהילה, ובוחנת כיצד ניתן לשלב בהם התייחסות לנוער בסיכון, וכך לרתום אותם לעשייה בתחום.
עקרון זה מחייב קיום שיתוף פעולה מתמיד עם הגורמים השונים בהקהילה.
הנחה זו משלימה את עקרון העבודה המערכתית.

תפיסת התפתחות חיובית של בני נוער

ההנחה היא שבכדי לקדם את בני הנוער, דרושה חשיבה ופעולה על פי גישת ההתפתחות החיובית של בני נוער. גישה זו מתמקדת בפוטנציאל החיובי ובעוצמות של כל נער ונערה וזאת בניגוד לתפיסה המתמקדת בבעיות וקשיים.
תוכנית להב"ה מאפשרת לבני הנוער לשפר את תחושת הרווחה שלהם, לבנות תחושת מסוגלות עצמית, לקיים קשרים חיוביים עם אנשים ומערכות בסביבתם הקהילתית והביתית.

המבנה הארגוני של התוכנית ברמה הארצית:

ועדת היגוי מורכבת אחראית על גיבוש מודל העבודה, מעקב אחר הביצוע, פיתוח תהליכי מדידה והערכה, ניהול אופני ההגדלה של התוכנית למועצות אזוריות נוספות.

וועדת ההיגוי מורכבת מנציגי השותפים הבאים:

- משרד החינוך: מנהל חברה ונוער והמנהל לחינוך התיישבותי.
- משרד הרווחה: שרות ילד ונוער- האגף לשירותים חברתיים ושרות נוצ"ץ- אגף התקון.
- מרכז המועצות האזוריות.
- מנהל התוכנית.
- רכז הדרכה.
- נציג הפיקוח של מנהל חברה ונוער.
- נציג הפיקוח משרד הרווחה.
- נציג העו"סים.
- נציג הרכזים.

ועדת היגוי מצומצמת מתווה את המדיניות לאור החזון והמטרות וקובעת את אופן הפעלתה של התוכנית: גיבוש מודל העבודה, מעקב אחר הביצוע, פיתוח תהליכי מדידה והערכה, ניהול אופני ההגדלה של התוכנית למועצות אזוריות נוספות. וועדת ההיגוי מורכבת מנציגי השותפים הבאים:

- משרד החינוך: מנהל חברה ונוער והמנהל לחינוך התיישבותי.
- משרד הרווחה: שרות ילד ונוער- האגף לשירותים חברתיים ושרות נוצ"ץ- אגף התקון.
- מרכז המועצות האזוריות.
- מנהל התוכנית
- רכז פדגוגי

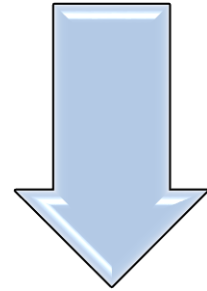
מנהל התוכנית אחראי על ההפעלה השוטפת של התוכנית והתיאום בין שני המשרדים, בהתאם להחלטות וועדת ההיגוי הארצית. מנהל התוכנית מרכז את פעילות ועדת ההיגוי הארצית. עומד בקשר עם ראשי המועצות, מנהלי מחלקות חינוך ונוער, מנהלי מחלקות רווחה וגורמי הפיקוח משני המשרדים.

רכז פדגוגי, מנהל מקצועי ומלווה את מנחי להב"ה ונמצא בקשר עם רכזי להב"ה ועו"ס להב"ה בעבודתם המשותפת. שותף לתכנון וביצוע פורומים ארציים

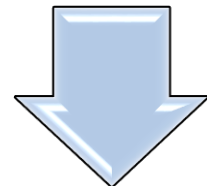
מנחי התוכנית: מתן ליווי חד חודשי של צוות להבה במועצה, העסוק ביישום המדיניות, קידום העבודה המשותפת של הרכז והעו"ס, פיתוח והתאמת התוכנית למבנה המועצה.

גורם מקצועי הנותן מענה בעת הצורך למול גורים שותפים במועצה

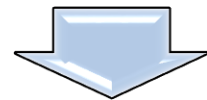
ועדת היגוי מורכבת

ועדת היגוי מורכבת

מנהל התוכנית

רכז פדגוגי

מנחי התוכנית

המבנה הארגוני של התוכנית ברמת המועצה :

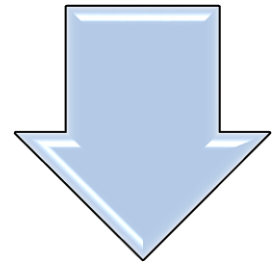
וועדת ההיגוי המועצתית מקבילה בהרכבה לוועדת ההיגוי הארצית. מצופה השתתפותו של ראש המועצה אחת לשנה לפחות. רכז להב"ה מרכז ועדה זו. הוועדה מתווה את אופן יישום התוכנית במועצה :

וועדת היגוי מועצתית

- בחירת בעלי תפקיד לתוכנית .
- אישור תוכניות עבודה יישוביות ומועצתיות בהתאם למדיניות התוכנית.
- מעקב אחר ביצוע התוכנית.
- דיון וקבלת החלטות בסוגיות מרכזיות במועצה, לאור ממצאי המיפוי ונתוני התוצאות אצל בני הנוער.
- חברי הוועדה הם : מנהל מחלקת החינוך, מנהל מחלקת הנוער, מנהל מחלקת רווחה, מנהל המתנ"ס (במידה וישנו), קב"ס, מפקחים מחוזיים מארבעת האגפים בשני המשרדים, מנחה מתאם התוכנית. ושותפים רלוונטיים נוספים כגון : מנהלי בית ספר, נציגי ועדות נוער, מדור מניעה, השירות הפסיכולוגי וכ'.

*תתכנס פעמיים בשנה.

*יש להפיץ פרוטוקול ישיבות לחברי וועדת ההיגוי מועצתית.

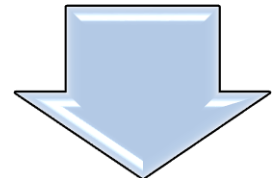
צוות הביצוע פועל מטעם ועדת ההיגוי המועצתית מפעיל באופן שוטף את התוכנית, ובכלל זה את תהליך המיפוי, זיהוי הצרכים, פיתוח המענים. הרכב הצוות :

צוות ביצוע

- רכז להב"ה ועו"ס להב"ה.
- הממונים על התוכנית מטעם מחלקת חינוך, נוער ומחלקת הרווחה.
- נציגי בתי הספר.
- מפקחים מטעם משרד החינוך או משרד הרווחה- בהתאם לצורך.

*יפדש אחת לחודשים.

*יש להפיץ פרוטוקול ישיבות לחברי וועדת ההיגוי מועצתית.

צוות מוביל:

רכז + עוס להב"ה

מובילים בפועל את התוכנית. פעולתם המשותפת נגזרת מעקרון העבודה הרב-מקצועית של התוכנית.

רכז התוכנית משמש כפונקציה המתכללת של התוכנית, הסמכות והאחריות המנהלית. העו"ס הוא הסמכות הטיפולית המקצועית. בהמשך יפורטו הגדרות התפקיד והמשימות המשותפות והנפרדות של שני בעלי תפקיד אלה.

רכז תוכנית להב"ה מועצתי

מהות התפקיד:

הובלה ועיצוב התהליכים החינוכיים של בני הנוער המוגדרים בסיכון במסגרת המועצה האזורית, בהלימה לעקרונות תוכנית להב"ה.
עובד בשיתוף מלא עם עו"ס להב"ה.
אחראי על הנחייה הדרכה של צוות החינוך במחלקת הנוער בנושא נוער בסיכון.
השתתפות בפורומים ארציים.

כפיפות:

מחלקת הנוער במועצה.

מונחה מקצועית ע"י: מחלקת הנוער במועצה.

אחריות על: בני נוער המוגדרים כבני נוער בסיכון.

מרכז צוות ביצוע להב"ה.

מרכז וועדת היגוי להב"ה במועצה

שותפי עבודה במועצה האזורית- חינוך רווחה קהילות והורים.

שותפות בפורומים: צוות ביצוע להב"ה, צוות החינוך של מחלקת הנוער, פורום רכזי להב"ה ארצי.

הקף משרה: 50% משרה.

פירוט כלל התפקידים / משימות / פעילויות:

1. אחראיות על בניית תוכנית העבודה השנתית, יישובית ומועצתית, בשיתוף העו"ס:

- מיפוי של בני הנוער בסיכון במועצה האזורית.
- פיתוח תוכניות עבודה לבני נוער על בסיס נתוני המיפוי. על התוכניות לכלול מענה קבוצתי ופרטני, חינוכי וטיפול.
- איתור משאבים והזדמנויות ליצירת מענים ברמת המועצה עם מחלקות החינוך הרווחה והנוער.
- פרסום ושיווק תוכנית העבודה לשותפים הרלוונטיים.

2. ליווי והנחייה של צוות המדריכים היישוביים בעבודתם הפרטנית והקבוצתית עם בני הנוער, בשיתוף פעולה ותיאום מלא עם עו"ס התוכנית:

- מיפוי וסיוע בבניית תוכנית יישובית ומענים נקודתיים לצרכי בני הנוער ביישוב.
- ייעוץ למדריכי הנוער בדילמות חינוכיות לגבי בני נוער המוגדרים בסיכון. מהווה המדריך של המדריכים.
- אסוף מידע על התנהגויות בני נוער ביישובים בכלל.

3. קיום קשר שוטף עם כלל גורמי השותפות בתוכנית:

- בתי הספר- לרבות השתתפות בישיבות של הצוות החינוכי.
- יישובי המועצה- קבלה ומתן דיווח לוועדות הנוער בקהילות ולהורים.

4. הובלת צוות ההיגוי המועצתי וצוות הביצוע בשותפות עם עו"ס להב"ה:

- קביעה ויידוע על מועדי ישיבות ונושאים לדיון.
- הפצה של סיכומי דיונים והחלטות בקרב כלל הגורמים הרלוונטיים.

רופיל בעל התפקיד:

- רקע וניסיון לפחות של שלוש שנים בחינוך הבלתי פורמאלי במגזר הכפרי
- יכולות תקשורת בינאישית גבוהות.
- יכולת ניהול עצמית על פי יעדים ותוכנית עבודה.
- יכולת בשותפות ובצוות.
- ראייה מערכתית והכרות עם מבנה המועצה האזורית.

- חייב בקורס הכוון.
- יכולות הובלה ויוזמה.
- תואר רלוונטי.

עובד סוציאלי להב"ה במועצה

מהות התפקיד:

הובלה ועיצוב התהליכים הטיפוליים של בני הנוער הבסיכון, בהתאם לעקרונות תוכנית להב"ה. עובד בשיתוף מלא עם רכז להב"ה במועצה. אחראי על הנחייה הדרכה של הצוות החינוכי בנושא נוער בסיכון. השתתפות בפורומים ארציים.

כפיפות:

מחלקת הרווחה במועצה.

מונחה מקצועית ע"י: מחלקת הרווחה במועצה.

אחריות:

בני נוער המוגדרים וממופים בסיכון.

שותפי עבודה במועצה האזורית- חינוך רווחה קהילות והורים.

שותפות בפורומים: ועדת היגוי מועצתית, צוות ביצוע להב"ה, צוות הטיפול והעו"ס במועצה, פורום עו"ס להב"ה ארצי.

הקף משרה:

50% משרה.

פירוט כלל התפקידים / משימות / פעילויות:

1. אחראי על בניית תוכניות טיפול פרטניות, קבוצתיות, יישוביות ומועצתיות, לבני הנוער ולהוריהם, בתיאום עם רכז להב"ה:

- מיפוי של בני הנוער בסיכון במועצה האזורית.
- איתור משאבים והזדמנויות ליצירת מענים ברמת המועצה עם מחלקות החינוך הרווחה והנוער.
- פרסום ושיווק תוכניות העבודה לגורמי שותפות.
- הפנייה וקישור בני הנוער ומשפחותיהם לגורמי טיפול נוספים במידת הצורך.

2. ליווי והנחייה של צוות המדריכים היישוביים בעבודתם הפרטנית והקבוצתית עם בני הנוער, בשיתוף עם רכז להב"ה:

- מיפוי וסיוע בבניית תוכנית יישובית ומענים נקודתיים לצרכי בני הנוער ביישוב.
- מענה להתייעצות ודילמות למול בני נוער המוגדרים בסיכון.

3. אחראי על ההתערבויות הטיפוליות בתחום הקשר בין מתבגרים בסיכון לבין הוריהם.

4. מתאם מקצועי למול העו"ס המלווה של כל ישוב.

5. מקשר מקצועי ליחידת העוגן של קידום נוער, בהעדר יחידת קידום נוער מקומית. (כשמדובר במספר עד 12 מנותקים).

6. מסייע לרכז להב"ה בהובלת צוות ההיגוי המועצתי וצוות הביצוע:

- הגדרת נושאים לדיון.

פרופיל בעלי התפקיד:

- הכשרה אקדמאית בעבודה סוציאלית ורשום בפנקס העו"ס
- עדיפות לניסיון בעבודה עם בני נוער.
- יכולות תקשורת בינאישית גבוהה.
- יכולת ניהול עצמית על פי יעדים ותוכנית עבודה.
- יכולת עבודה בשותפות רב מקצועית ובצוות.

- ראייה מערכתית והכרות עם מבנה המועצה האזורית.
- יכולת הובלה ויוזמה.

תפקידו של מדריך הנוער ביישוב בדגש על תוכנית להב"ה

התפקיד הכולל:

הובלה ועיצוב התהליכים החינוכיים של כלל בני הנוער והילדים ביישוב, בהלימה לעקרונות ותפיסות המועצה האזורית ויעדי תנועת הנוער הפעילה ביישוב.
הנחייה הדרכה וניהול של צוות ההדרכה בסניף- שכבה צעירה ושכבה בוגרת.
מתן מענה כולל לבני הנוער ביישוב בהתאם לצרכים העולים.
ייצוג היישוב והסניף בפני המסגרות האזוריות והארציות השונות.
ביצוע מדיניות תוכנית להב"ה ביחס לבני נוער בסיכון במסגרת היישוב.

מדריך הנוער, בעבודתו הבלתי-פורמלית הישירה עם בני נוער, יכול לצמצם משמעותית את רמת הסיכון.

כפיפות:	מחלקת הנוער במועצה.
מונחה מקצועית בנושא נוער בסיכון:	צוות להב"ה
אחריות:	בני נוער וילדים ד"י- י"ב. קהילות היישובים
שותפות בפורומים:	צוות חינוך במחלקת נוער, מסגרות תנועת הנוער ומסגרות היישוב.
הקף משרה:	100%-50% המשרה אינה כלולה בתוכנית להב"ה.

המשימות הנדרשות ממדריך הנוער בתוכנית להב"ה:

- עבודה עם רכז התוכנית והעו"ס ביישום תוכנית להב"ה ביישוב:
    - מיפוי ואיתור של בני הנוער בסיכון ביישוב.
    - פרסום והנגשת תוכניות ומענים לקבוצות ויחידים ביישוב.
    - איתור משאבים והזדמנויות ליצירת מענים ברמת היישוב והקהילה.
  - מתן מענה נגיש ורלוונטי לבני נוער המוגדרים בסיכון בתוך המסגרת היישובית:
    - שילוב בני הנוער עד כמה שניתן במסגרות הפעילות של הנוער בקהילה (תנועה, אירועים וכו')
    - מתן מענה פרטני לבני הנוער, בהנחיית רכז להב"ה או עו"ס להב"ה.
    - הפנייה של בני נוער להתערבות של העו"ס.
    - עבודה עם הורים בהנחייה של רכז התוכנית/ העו"ס.
  - שותפות במיזמים ופרויקטים מועצתיים בנושא נוער בסיכון.
    - בתי הספר- השתתפות בישיבות של הצוות החינוכי.
    - יישובי המועצה- בהתאם לתוכנית השנתית.
- פרופיל בעלי התפקיד:**
- בוגר או במהלך קורס הכוון של מנהל חברה ונוער.
  - יכולות תקשורת בינאישית גבוהה.
  - יכולת ניהול עצמית על פי יעדים ותוכנית עבודה.
  - יכולת הדרכה ופיתוח הדרכה.
  - יכולת עבודה בצוות.
  - ניסיון בתנועות הנוער.

מהלך ההפעלה של התוכנית

תהליך ביצוע התוכנית הוא מעגלי. כאשר באחריותם של רכז להב"ה והעו"ס לנהל את תהליך העבודה ולכוון את הפעילות בהתאם לשלב ולמצבים מהשטח.

מיפוי בני נוער בסיכון במועצה:

מיפוי בני הנוער בסיכון במועצה פירושו לימוד המצב בשטח בטרם יציאה לפעולה. על בסיס המיפוי יפותחו התוכניות והמענים כך שיהיו מותאמים לצרכים שעולים מן היישובים בפרט והמועצה בכלל. תהליך המיפוי נעשה בשלוש רמות:

- מועצתית.

- יישובית.

- פרטנית.

המיפוי כולו נעשה בהתאם לטפסי מיפוי שהוגדרו לתוכנית. המיפוי כולל חמישה ממדים עיקריים: פיס, רגשי, לימודי, חברתי ומשפחתי.

תהליך המיפוי דורש את החיבור ושיתוף הפעולה של כלל השותפים הרלוונטיים, בעיקר מחלקת החינוך ובתי הספר, מחלקת הנוער ומחלקת הרווחה.

מיפוי משאבים, עוצמות ושותפים ורתימתם לפעולה משותפת:

במקביל לתהליך מיפוי בני הנוער, על צוות התוכנית למפות ולאתר את כל המשאבים, העוצמות והשותפים הפוטנציאליים של התוכנית במועצה. המטרה היא לרתום את כולם לעשייה. יש לראות בתהליך המיפוי הזדמנות להגדלת השותפים המחוייבים לתוכנית.

יש לקחת בחשבון כי התוכנית לא נכנסת אל המועצה בחלל ריק- וכי בכל אחת מהמסגרות והמחלקות במועצה- כבר ניתן לאתר ולמצוא בעלי עניין שמטפלים בנוער בסיכון, או תקציבים ייעודיים לפעילות מסוג זה.

במיוחד חשוב לעמוד בקשר ותיאום מול מחלקת קידום נוער- אם ישנה, ומול מתאם הרשות למניעת סמים ואלכוהול.

דוגמאות לשותפים ולמשאבים: יועצות, מחנכים, ומנהלים בבתי ספר; וועדות חינוך או נציגי הנהגות.

בניית תוכניות עבודה ופיתוח מענים :

לאחר המיפוי של בני הנוער והמשאבים הקיימים, על מובילי התוכנית להשיב על מספר שאלות:

1. מיהם השותפים ובעלי תפקידים במועצה, שיש ביכולתם לתרום לקידום המענים עבור בני נוער בסיכון במועצה?
2. אילו מענים קיימים ניתן ל'ארגן מחדש' ובאופן מותאם יותר?
3. אילו מענים/תשתיות חסרים במועצה שאותם יש לפתח?

מתוך המענה לשאלות אלו, בונה הצוות המוביל את התוכנית:

- התוכנית היא שנתית ומציגה את מכלול המענים החינוכיים והטיפולים: ברמה הפרטנית, ברמת הקבוצה/היישוב וברמת המועצה.
- על התוכנית לכלול התייחסות למטרות והיעדים הנגזרים מתהליך המיפוי.

דוגמאות למענים ברמה פרטנית:

- שיחה פרטנית לא-טיפולית של מדריך נוער עם הורים, למשל לצורך מתן משוב (לעיתים חיובי) על הנער.
- מתן טיפול פרטני למספר מצומצם של בני הנוער ולהוריהם שאותרו במיפוי כבעלי נזקקות גבוהה. הטיפול יינתן על-ידי השמה במענים קיימים בקהילה (כגון תחנה לברה"נ או קבוצה טיפולית ברווחה, טיפול קנוי, טיפול על ידי עו"ס התוכנית).

דוגמאות למענים ברמת היישוב/ברמה קבוצתית:

- קבוצת נוער בעלת מכנה משותף של קושי או צורך.
- קבוצת נערו/נער/ נערים בנושא התנהגות מינית.
- קבוצת טיפול באמצעים אמנותיים.
- הרצאות לבני נוער ו/או להורים על בניית חוסן, מניעה וסיכון. הרצאות ייבחרו בהתאם לקבוצות עניין וחיתוך פרופיל האוכלוסייה.
- מתן אלטרנטיבה פעילה לימי ולילות החופשות לבני הנוער.
- בניית פעולות המשלבות ורלוונטיות לכלל בני הנוער ביישוב- ומודרכות על ידי מדריך הנוער/ רכז.

דוגמאות למענים ברמה האזורית:

- הפעלת "מדריך מסדרונות" בבית הספר לאיתור בני נוער בסיכון ומתן מענה מקומי.
- קיום קבוצות טיפוליות בתוך בית הספר.
- יצירת במות פעילות מרכזיות שמבטאות חוזקות של בני הנוער.
- קורסים/הכשרות לנערים בתחומים שונים (רכיבה, הגברה, תאורה, עריכת סרטים).
- הפעלת מרכז ייעוץ לנוער.
- פעילויות 'לילה לבן'/טיולים במהלך חופשות.
- שילוב בני נוער בסיכון באירועי תרבות וספורט בקהילה, כגון פסטיבלים או תחרויות.
- קבוצות פעילות שטח (ODT).

מעקב בקרה ומשוב:

התוכנית מהווה בסיס לפעולה. יש לבחון את מידת הרלוונטיות והאפקטיביות שלה לאורך השנה אחת לרבעון. בהתאם למדידת התוצאות, יש לערוך תיקונים והתאמות.

באחריותו של הצוות המוביל במועצה לנהל את את מערך הזיכרון הארגוני והמעקב של ביצוע התוכנית בכלל הרמות.

מסגרות הכשרה והדרכה:

העיסוק בנוער בסיכון מזמן אתגרים מורכבים ודורש מכל העוסקים בדבר ללמוד והלתחדש בנושא כל הזמן. בתוכנית מתקיימות מספר מסגרות הכשרה:

- ההכשרה והעשרה לרכז התוכנית להב"ה והעו"ס- באחריות מובילי התוכנית הארצית.
- הדרכה מקצועית לעו"ס התוכנית- באחריות מחלקת הרווחה במועצה- בשיתוף עם המפקח הרשותי ממשד הרווחה.
- הכשרות ייעודיות לעו"סים בתוכנית.
- הכשרה והעשרה למדריכי הנוער ביישובים בנושא בני נוער בסיכון- באחריות רכז להב"ה והעו"ס של התוכנית. בנוסף על ההכשרה במקומית במועצות, תקיים התוכנית מדי פעם הכשרות ארציות.
- הנחיה אחת לחודש לרכז ולעו"ס התוכנית, תעשה על ידי מנחה מטעם התוכנית

רכזי להב"ה ועו"סים להב"ה מכל הארץ, מתכנסים בהתאם לתוכנית השנתית:

בקבוצה מתקיימת למידת עמיתים, ופיתוח תוכן רלוונטי לתוכנית הארצית. הפורום מכונס ומנוהל על ידי מנהלת התוכנית והרכזת הפדגוגית של להב"ה ויגוייסו לטובתו גורמים מקצועיים בהתאם לצרכים.

- נוכחות עו"ס ורכז להב"ה בהדרכות מקומיות, אזוריות וארציות הינה חובה.

השלבים בהכנסת התוכנית לפעולה במועצה אזורית

פנייה של ראש המועצה להתקבל לתוכנית

1. הפנייה נעשית אל ועדת ההגוי הארצית באמצעות מנכ"ל ממ"א לאחר אישור ועדת ההגוי
  2. בדיקת היחידות המקצועיות על ידי ועדת ההגוי המצומצמת.
  3. פגישת התכנות במועצה בהשתתפות הראש המועצה ומנהלי המחלקות הרלוונטיות.
- תשלח חוברת התוכנית.

הקמת ועדת היגוי מועצתית

בהתאם למפורט לעיל

איתור מיון וגיוס בעלי תפקידים לתוכנית

בהתאם לדרישות התפקיד המפורטות.
הגיוס יעשה בשיתוף מנהלת התוכנית והמפקחים ממשרד החינוך ומשרד הרווחה.

